Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi/The Journal of Ottoman Literature Studies 35 (Aralık/December 2025), 45-64.
Araştırma Makalesi/Research Article. https://doi.org/10.15247/devdergisi.1775787

MİSLÎ'NİN EVLENME TEKLİFİ KONULU MANZUM MEKTUBU

Giyasi BABAARSLAN | ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-9074-2379 | gysbabaarslan06@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Amasya-Türkiye/ Asst. Prof., Amasya University, Faculty of Science and Letters, Department of Turkish Language and Literature, Amasya -Türkiye
ROR ID: https://ror.org/00sbx0y13

Atıf Bilgisi/Citation: Babaarslan, Giyasi. "Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 35 (Aralık 2025), 45-64. https://doi.org/10.15247/devdergisi.1775787 / Babaarslan, Giyasi. " Misli's Letter In Poetry on Marrıage Proposal". *The Journal of Ottoman Literature Studies,* 35 (December 2025), 45-64. https://doi.org/10.15247/devdergisi.1775787

Geliş Tarihi/Date of Submission: 01.09.2025

Kabul Tarihi/Date of Acceptance: 18.10.2025

Yayım Tarihi/Date of Publication: 30.12.2025

Değerlendirme/Peer-Review: İki Dış Hakem-Çift Taraflı Körleme/Double anonymized-Two External

Araştırma Makalesi/Research Article

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur./ It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited

Benzerlik Taraması/Plagiarism Checks: Yapıldı – Turnitin

Etik Bildirim/Complaints: divanedebiyatidergisi@gmail.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/The author(s) has no conflict of interest to declare

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır/The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır/Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0

ISSN: 1308-6553 **e-ISSN: 2792-0836**

ÖZET

Haberleşme, tarihî süreçte yeryüzüne dağılıp muhtelif coğrafyalarda kendine mekân tutan insanoğlunun en önemli/temel gereksinimlerinden biri olmuştur. Mektup da bu ihtiyacı karşılama noktasında insanlar tarafından üretilen muhabere kanallarının başında gelmektedir. Zamanla bir haberleşme aracı olmanın yanı sıra edebî bir hüviyete de bürünen mektubun bu dönüşümü Osmanlı döneminde de kendini göstermiştir. Osmanlı'da daha çok inşa ilmi çerçevesinde hazırlanan ve bilhassa münşeat mecmualarında bir araya getirilen mektuplarda estetik unsurlara da yer verildiği yahut bizzat sanatsal gayelerle kaleme alınan mektupların ortaya çıktığı görülmektedir. Dil bakımından sanatlı söyleyişler ve secili ifadeler sayesinde zengin bir edebî değere erişen mensur mektuplar yanında manzum formda telif edilen mektuplar da bulunmaktadır. Mesnevilerde kahramanların ağzından yazılan ve bir anlatım tekniği olarak sunulan mektuplar ile mevcut bilgilerimiz ışığında Deli Birader Gazâlî'nin başlattığı "bir şehirdeki yârâna mektup gönderme geleneği" çerçevesinde kaleme alınan mektuplar, manzum mektup yazma geleneğinin yaygınlaşmasında önemli bir role sahiptir. Bunun yanında sadece iletişim amacıyla yazılan ve divanlarda kaside, kıta, mesnevi gibi değişik nazım şekilleriyle karşımıza çıkan tebrik, teşekkür, af dileme, muhabbet ve arzuhâl bildirme gibi çok çeşitli konular içeren manzum mektuplar da vardır. Bu minvalde kaleme alınan mektuplardan biri de Mislî'nin evlilik teklifi konulu manzum mektubudur. Bu çalışmada mektup ve manzum mektup hakkında kısa bilgilere yer verildikten sonra Mislî'nin mektubunun bulunduğu İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi nekty00483 numarada kayıtlı olan yazmanın tavsifi yapılacaktır. Akabinde evlilik teklifi muhtevalı bu manzum mektubun şairi Mislî'ye dair biyografik malumat verilerek mektubun muhtevası özetlenecek; son olarak da söz konusu mektubun transkripsiyonlu metni dil içi çevirisi ile araştırmacıların istifadesine sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, mektup, manzum mektup, mesnevi, evlilik teklifi, Mislî.

MISLI'S LETTER IN POETRY ON MARRIAGE PROPOSAL

ABSTRACT

Communication has been one of the most important/essential needs of human beings, who have spread throughout the world and settled in various geographical regions throughout history. Letters are one of the primary communication channels produced by people to meet this need. This transformation of the letter, which over time took on a literary identity as well as being a means of communication, also manifested itself in the Ottoman period. It is seen that in the letters prepared within the framework of the science of construction in the Ottoman Empire and especially collected in the collections of münşeat, aesthetic elements were also included or letters written with artistic purposes emerged. In addition to prose letters that have achieved rich literary value thanks to their artistic expressions and distinctive expressions, there are also letters written in verse form. Letters written from the mouths of the heroes in the mesnevi's and presented as a narrative technique, and letters written within the framework of the "tradition of sending letters to one's lover in a city" initiated by Deli Birader Gazâlî, in the light of our current knowledge, have an important role in the spread of the tradition of writing letters in verse. In addition, there are also letters in verse written solely for communication purposes, which appear in divans in various verse forms such as qasida, stanza, masnavi, and contain a wide variety of subjects such as congratulations, thanks, apologies, affection, and petitions. One of the letters written in this manner is Mislî's verse letter about a marriage proposal. In this study, after giving brief information about the letter and the letter in verse, the manuscript registered under the number nekty00483 in the Istanbul University Rare Works Library, where Misli's letter is located, will be described. Afterwards, the content of the letter, which includes the daily biography of the poet Misli, will be summarized; finally, the transcribed text of the letter in question will be presented to the benefit of researchers with its intralingual translation.

Keywords: Classical Turkish Literature, letter, letter in verse, mesnevi, marriage proposal, Misli.

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

Giriş

En eski iletişim araçlarından biri olan mektup, Arapça "yazmak, kaydetmek, suret çıkarmak, farz kılmak" (Kanar, 2012: 1392; Penrice, 2010: 257) gibi anlamlara gelen "ketebe" kökünden müştak olup terim olarak sözlükte "Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt" (TDK, 1993: 1003) şeklinde tanımlanmaktadır. Farsça "nâme" ve Türkçe "betik, bitig, biti" kelimeleriyle de adlandırılan mektup, yüzyıllar boyunca insan hayatında meydana gelen sosyokültürel ve teknolojik gelişmeler neticesinde diğer iletişim araçları gibi birtakım değişikliklere uğrasa da günümüze değin varlığını sürdürmüştür. Mektubun tarihini, yazının icadına hatta mesajın ateş, duman, ok, yay vb. muhtelif nesnelere yüklenen sembolik anlamlar vesilesiyle iletildiği daha eski dönemlere kadar götürmek mümkündür.

Mektupla yazı arasında ayrılmaz bir münasebet bulunmasına rağmen eski dönemlerde muhabere için kullanılan sembolik nesneleri de işlev bakımından mektup olarak kabul etmek gerekir. Buna mukabil gönderilecek iletinin eksiksiz, açık ve yanlış anlamalara mahal bırakmayacak derecede net bir şekilde yerine ulaşması ise mektubun yazılı hâle gelmesi ile mümkün olabilmiştir. Genel manada hususi ve resmî olmak üzere iki başlık altında tasnif edilen mektuplar; tarihî, sosyal, iktisadi, siyasi, askerî, "dinî-tasavvufî, fikrî-felsefî ve edebî konularda dönemlerine, kişilere, kişiler arasındaki ilişkilere, sanat eserlerinin arka planındaki çok defa bilinmeyen oluşum safhalarına ışık tutan, dolayısıyla monografik/biyografik araştırmalarda önemli kaynaklardan birini teşkil etmektedir" (Okay, 2004: 17). Hâliyle yalnızca haberleşme aracı olmaktan ziyade hem bir vesika hem de edebî bir tür ve/veya anlatım tarzı olarak da karşımıza çıkan mektup, İslamiyet öncesinde sanatsal bir değer içermezken özellikle Abbâsîler döneminden itibaren İran edebiyatının da etkisiyle belagatin yeni bir şubesi olarak tezahür etmiştir.

Gazneliler, Harezmşahlar ve Selçuklular döneminde resmî yazışmaların ekseriyetle Farsça yapılması, bilhassa resmî mektupların edebî bir hüviyet kazanmasını sağlamıştır. Bu durumun neticesi olarak bir sanat olduğu kabul edilen mektup yazma faaliyeti, inşa ilminin sınırları içerisinde değerlendirilmeye başlanmıştır. Hatta *Kâbûsnâme, Çehâr Makâle* ve *Siyerü'l-mülûk* gibi edebî eserlerde mektup yazma kaidelerini belirten bölümlere yer verildiği de görülmektedir (Kurtuluş, 2004: 16). Bu gelişime paralel olarak mektup yazma işi, Osmanlı'da da inşa sanatı kapsamında değerlendirilmiştir. Klasik Türk edebiyatı geleneğinde ister hususi isterse resmî olsun özenli bir dil ve üslupla kaleme alınan ve sanatsal bir değeri haiz olduğu düşünülen hemen bütün mektuplar genellikle münşeat mecmualarında bir araya getirilmiştir. Ayrıca buna benzer mektupların, tarafların sosyal statülerine uygun olarak hangi kaideler çerçevesinde yazılması gerektiğine dair öğretici mahiyette eserler de telif edilmiştir. Yahya bin Mehmed El-Katib'in *Menâhicü'l-inşâ*'sı, Ahmed-i Dâ'î'nin *Teressül*'ü, Şeyh Mahmud bin Edhem'in *Gülşen-i İnşâ*'sı gibi eserleri, bu tarz telifatın ilk örnekleri arasında saymak gerekir.

Genel hatlarıyla elkâb, ibtidâ, tahallüs, talep, intihâ, dua ve imza olmak üzere yedi bölüm hâlinde tertip edilen bu mektuplar, gönderilecek şahsın sosyal statüsüne uygun unvan ve sıfatları ihtiva eden *elkâb* bölümüyle başlar. Ardından sırasıyla saygı ve selam sözlerinin yer aldığı başlangıç bölümü olan *ibtidâ*, asıl mevzu ve arzuların yer aldığı talep bölümüne geçişi belirten *tahallüs*, asıl konunun ele alındığı *talep*, mektubun bitişini içeren *intihâ*, iyi dileklerin bildirildiği *dua* ve son olarak yazanın adının bulunduğu *imza* bölümleri gelir (Derdiyok, 1997: 666). Bunlar, ideal bir mektupta yer alması gerekli görülen bölümler olup bazılarının eksik olduğu mektuplar da vardır. Ayrıca Osmanlı'da mektup yazan ve yazılan kişinin mevkiine/rütbesine göre birtakım farklılıklar arz etmekle birlikte mektup kelimesine müsavi olarak arîza, nemîka, kâime, ruk'a, şukka, menşûr, tezkere, varaka gibi sözcüklerin de kullanıldığı görülmektedir. Mektup yazan ile yazılan arasında bir denklik varsa buna mektub; kısa mektuba ruk'a yahut şukka; gönderenin gönderilenden aşağıda olduğu durumlarda arîza veya varaka; aynı yerleşim biriminde yaşayanların birbirlerine yazdıkları haberleşme mektubuna da tezkere (Çakır, 2005: 63); büyükten küçüğe yazılan emirnamelere de kâime denmiştir.

Mektupların isimlendirilmesi de umumiyetle işledikleri konulara göre yapılmıştır. Tebrik ve kutlama konulu mektuplara tehniyetnâme veya tebriknâme; taziye konulu mektuplara taziyetnâme, büyüklerden bir istekte bulunan mektuplara niyâznâme, dilekçe içeriklilere arzıhâl; davet muhtevalı olan mektuplara davetnâme, teşekkür içerikli olanlara teşekkürnâme vb. adlar verilmiştir. Resmî ya da özel fark etmeksizin söz konusu mektupların dil, üslup ve hitap şekli mektup yazan ile yazılanın "kültür seviyesine, aralarındaki yakınlığa, aile fertleri oluş veya olmayışına, meslek durumlarına ve aralarındaki rütbe farklılığına göre değişir. Genel ölçüt, yapmacıklığa kaçmadan, nezaket kuralları dâhilinde, içtenlikle, açık ve anlaşılır bir şekilde ve öz olarak yazmaktır" (Aydın, 2007: 3). Bununla birlikte maharet gösterme, kaleminin gücünü ispat etme, dalkavukluk yapma vb. saiklerle yazılan süslü nesir örneği mektupların da önemli bir yekûn tuttuğunu ifade etmek gerekir.

İnşa sanatı çerçevesinde kaleme alınan bu mektuplarda ifadeyi güzel ve etkili kılmak adına yer yer mısra, beyit yahut müstakil şiirlerden, secili ifadeler ve başta teşbih, istiare, mecaz, mübalağa olmak üzere pek çok edebî sanattan faydalanıldığı görülür. Başlangıçta nesirle yapılan hüner gösterisinin bir süsü olarak tali unsur hâlinde karşımıza çıkan mektup-şiir ilişkisi, daha sonra hem uzun soluklu aşk mesnevilerinde bir anlatım tekniğine hem de muhtelif nazım şekilleri ile kaleme alınan müstakil bir tür olan manzum mektuba evrilmiştir. Hikâyenin akışına canlılık ve renk katmak, anlatımı

somutlaştırmak, kahramanlarla okuyucu arasında yakınlık tesis etmek, okuyucuyu kahramanların duygu ve düşünce dünyasına dâhil etmek, okuyucu ile daha rahat iletişim kurmak gibi gayelerle mesnevilerde kahramanların ağzından yazılıp çeşitli içerik ve üslup özellikleriyle "mektup" bölümlerinde yer alan şiirlerin, manzum mektup geleneğinin/türünün başlangıcı olduğunu söylemek mümkündür. Bu minvalde *Kutadgu Bilig*'den itibaren *Fürkatnâme* (Halîlî), *Işk-nâme* (Mehmed), *Hurşid-nâme* (Şeyhoğlu Mustafa), *Süheyl ü Nevbahâr* (Mes'ud bin Mustafa), *Cemşîd ü Hurşîd* (Cem Sultan), *Yûsuf u Züleyhâ* (Hamdullah Hamdî), *Hüsrev ü Şîrîn* (Şeyhî), *Leylâ vü Mecnûn* (Fuzûlî) ve *Hüsn ü Aşk* (Şeyh Gâlib) gibi daha birçok mesnevide farklı muhtevalarda mektup bölümlerinin yer aldığı malumdur. Mezkûr bölümleri, içerik itibarıyla mektup; haberleşme amacı taşımadığı için de bir anlatım tekniği olarak kabul etmek gerekir (Batislam, 2016: 40, 59-60). Bunlar dışında klasik edebiyatın geleneksel yapısı çerçevesinde müstakil olarak mektup türünde kaleme alınan şiirler de vardır. Mevcut bilgilerimize göre Deli Birader Gazâlî'nin başlattığı[1] "bir şehirdeki yârâna mektup yazma" geleneği zamanla moda hâline dönüşmüştür. Konu üzerine Sadık Yazar tarafından hazırlanan kapsamlı çalışmada cevap ve/veya nazire yoluyla gelişen bu tür mektupların iki kol üzerinden ilerlediği tespit edilmiş; mezkûr kollardan ilkinin, Gazâlî'nin yazdığı mektuba cevap yahut nazire yazan Zâtî, Rûmî, Kâtip Ca'fer, Firâkî, Cinânî, Defterî Bey, Hasîbî, Ereğlili Türâbî, Kelâmî, Bağdatlı Rûhî, Meylî ve Rahmî mahlaslı şairlerden; ikincisinin ise Sâ'î'nin kaleme aldığı manzum mektuba cevap veya nazire söyleyen Sânî, Azîzî, Ferdî, Harîmî, Rûhî, Mardinli Aklî, Ereğlili Türâbî, Ereğlili Riyâzî, Süheylî ve Râmî'den meydana geldiği saptanmıştır (2021: 1210, 1217). "Manzum olarak kaleme alınan bu mektup türünde, gerçek anlamda iletişim ve haberleşme ikincil amaç olup genellikle bir şehirdeki yaranı yâd edip onların hâl ve hatırlarını sormak asıl gayedir" (Yazar, 2021: 1210). Mevzubahis mektuplar, Yazar tarafından ayrıntılı bir şekilde tanıtılmıştır (2021: 1209-1218).

Sözü edilen mektuplar dışında doğrudan iletişim ve haberleşme amacıyla kaleme alınan manzum mektuplar da mevcuttur. Bilhassa divanlarda karşılaşılan ve kaside, kıta, mesnevi gibi değişik formlarda kaleme alınan bu mektuplardan bir kısmının muhatabı belli değildir. Ayrıca muhatabı bilinenlerin de gönderilip gönderilmediği meçhuldür. Bunun yanında muhatabına gönderildiği bilinen manzum mektuplar da mevcuttur. Bu hususa Cinânî, Bağdatlı Rûhî ve Nakkaş Sâ'î tarafından kaleme alınan mektuplar örnek verilebilir (Yazar, 2021: 1210-1213; Kaplan, 2019: 56). Umumiyetle eş, dost, arkadaş, akraba vb. kimselere yazılan bu mektupların; hâl hatır sorma, muhabbet bildirme, tebrik, teşekkür, arzıhâl gibi konularda kaleme alındığı görülmektedir. Bu çalışmada ele alınan Mislî'nin mesnevi formundaki manzum mektubu ise hem muhteva hem de yazılış amacı bakımından bahsedegeldiğimiz mektuplardan daha özeldir. Konusu itibarıyla bir evlilik teklifi metni olan bu mektubu hususi mektup kategorisinde değerlendirmek gerekir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla şu an için türünün tek örneği durumundaki bu metnin, 18. yüzyıl şairlerinden İshak-zâde Ali Mislî tarafından kaleme alındığı düşünülmektedir.

Nüsha Tavsifi

Mislî'nin, H 1150/M 1737-1738 yılında mesnevi nazım şekliyle kaleme aldığı manzum mektubu İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi nekty00483 numarada "Mecmua-i Risail ve Divan" adıyla kayıtlı olan 141 varaklık 214X154 mm. ölçülerindeki yazmanın 70a ile 73a sayfaları arasında yer almaktadır. Mecmuanın muhtevası şu şekildedir:

1b-30b arasıda Lugat-i Arabî; 31a-53a arasında Lugat-i Fârisî; 53b-55a arası boş; 55b-66b arasında Şemsî'nin *Cevâhirü'l-kelimât* adlı Arapça-Türkçe manzum sözlüğü; 67a-67b'de mesnevi nazım şekli ile yazılmış bir na't; 68a'da Hayâtî Efendi adlı bir şahsa yazılan mektup sureti ile altında muhtemelen mezkûr şahsa ait olan Hayâtî mahlaslı bir gazel; 68b'de Mislî'nin Mehmed Sâlih Efendi'nin H 1161 yılında fetva makamına gelişine tarih manzumesi; 69a-69b'de münâcât konulu bir mesnevi; 70a-77b arasında Mislî'nin muhtelif şiirleri; 78a'da Nâbî'nin bir gazeli; 78b'de mahlassız bir mesnevi; 79a boş; 79b-88b arasında Şeyhzâde Es'ad'ın na't türündeki kasidesi; 89b-112b'de Divan-ı Vesîm (tabip); 113b-114b arasında Le'âlî, Zarîfî, Hilmî, Vesîm, Sahvî, Abdülhay, Fazlî, Mısrî ve Rüşdî'ye ait gazeller; 115a boş; 115b'de Fethî'nin bir gazeli; 116a'da Sâmî ve Refî' mahlaslı şairlere ait iki gazel; 116b boş; 117a'da Seyyid Nizamoğlu'nun bir gazeli (muhtemelen sonradan tamamlanmak üzere bazı mısraların yeri boş bırakılmış); 117b'de Sâlim ve Nûrî mahlaslı iki gazel; 118a-120a arası boş; 120b'de Ferdî ve Mahvî mahlaslı şairlerin iki gazeli; 121a'da Abdüşşekûr ve Sahvî'nin birer gazeli; 121b-123b arasında sırasıyla Niyâzî, Sahvî, Gafûrî, Hasbî, Atûfî, Sun'î, Nazmî, Refî''ye ait gazeller; 124a boş; 124b'de mahlassız ve üçer beyitten müteşekkil biri gazel diğeri kıta kafiyeli iki şiir; 125a-130a arasında Nûrî'ye ait şiirler; 130a-143b arasında mahlas yerleri boş bırakılmış şiirler; 144a'da Sahvî mahlaslı iki şiir bulunmaktadır.

İshak-zâde Ali Mislî ve Manzum Mektubu

Biyografik kaynaklar ile şuara tezkirelerinde Mislî mahlaslı üç şairden söz edildiği görülmektedir. Bunlardan Hasan Mislî 17. yüzyıl; Mislî İsmail Hakkı ise 19. yüzyıl şairi olup mektubun yazılış yılından hareketle mezkûr şairlerin bu metni kaleme almalarının kronolojik olarak mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan araştırmalar neticesinde söz konusu mektubun, İshak-zâde Ali Mislî Efendi olarak tanınan İstanbullu Mislî'ye ait olma ihtimalinin yüksek olduğu kanaatine varılmıştır. İshak-zâde Zuhûrî Mehmed Sâlih Efendi'nin torunu ve Ârifî Mehmed Efendi'nin oğlu olan Mislî, medrese

[1] Ayrıntılı bilgi için bk. Kut, 2005: 95-126.

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

öğreniminden sonra H 1131/M 1718-1719 yılında Şeyhülislâm Yenişehirli Abdullah Efendi'den mülazım olmuştur. Durmuş-zâde Ahmed Efendi'den öğrendiği talik hattının hızı ve güzelliği ile döneminde şöhret bulmuştur. Yaklaşık altmış yıl kâtiplik yapan Mislî'nin, resim ve tezhip sanatlarına da çocukluk döneminden beri ilgisi bulunduğu kaydedilmektedir. Bir müddet müderrislik yaptıktan sonra kadı olmuş; Rumeli kadısı iken H 1189/M 1775-1776 yılında vefat etmiştir (Çiftçi, 2017: 368; İnce, 2005: 612). Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde yer alan maddede şairin, *Münşeat* ve *Divan*'ı bulunduğu (Kesik, 2014) kaydediliyorsa da kaynağı muhtemelen Sâlim Tezkiresi olan bu bilginin bir yanlış anla(şıl)madan zuhur ettiğini söylemek gerekir. Nitekim Sâlim Tezkiresi'nde, *Münşeat* ve *Divan*'ı bulunduğu ifade edilen kişi İshak-zâde Ali Mislî değil, dedesi İshak-zâde Zuhûrî Mehmed Sâlih Efendi'dir. Keza tezkirede verilen bilgide ilgili kişinin Kahire kadısı iken vefat ettiği kaydedilmektedir. Oysa Mislî, Rumeli kadılığı yaparken ömrünü tamamlamıştır (İnce, 2005: 612). Dolayısıyla şu an için Mislî'nin herhangi bir eserinin varlığından bahsetmek mümkün değildir.

Sâlim, tezkiresini yazdığı sırada Mislî'nin Brovnik kadısı olduğunu belirtmektedir (İnce, 2005: 612). Adı geçen tezkirenin yazılma sürecinin bir yıl sürdüğü ve 1722'de tamamlandığı göz önüne alınırsa Mislî'nin, -ne zaman tayin olduğu bilinmemekle birlikte- 1721-1722 yılında mezkûr şehirde bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu bilgilere göre Mislî'nin, mülazım olduktan sonraki üç yıl içerisinde kadılık görevine tayin edildiği de böylece kesinlik kazanmaktadır. Manzum mektubunda da Mislî'nin mesleki yaşantısına dair birtakım ipuçları yer almaktadır. Mesela 28. beyit, Mislî'nin devlet nizamı içerisinde bir rütbeye sahip olduğuna işaret olarak değerlendirilebilir. Nitekim şairin, 1718-1719 yılında mülazım olduğu göz önüne alınırsa mektubun yazıldığı H 1150/M 1737-1738 yılına değin yaklaşık yirmi yıl devlet hizmetinde bulunmuş olduğu söylenebilir:

Geçip sincāb u semmūr-ı ḳabādan

Çekip el devlet-i cāh-ı fenādan

Yine 31. ve 32. beyitler de onun, mesleğinin müderrislik olduğuna veya belli bir dönem müderrislik yaptığına gönderme olarak düşünülebilir:

Sezādır mekteb-i ʿaşḳıñda cānā

Sebaḳ-ḫˇānım olursa Ḳays u Leylā

Dehānıñ dersine itsem ser-āġāz

Olur murġ-ı seḥer ḫāmemle dem-sāz

Şair, 44. beyitte de naiplik alıp seyahat etme arzusundan bahsetmektedir. Osmanlı'da naipler, "medrese eğitimi alarak özellikle fıkıh alanında kendi kaza dairesinde ihtilâfları çözebilecek bir seviyede tahsil görmüş ilmiye mesleği mensubu kimselerdi" (İpşirli, 2006: 312). Dolayısıyla şairin, bu mektubu yazdığı esnada İstanbul'da bulunduğu ve görev/tayin beklediğini söylemek mümkündür:

Sitānbuldan idüp ʿazm-i seyāḥat

Alalım bir münāsibce niyābet

Mislî, mektubunun 93. ve 95. beyitlerinde daha önce meşrebine uygun bir eşi/sevdiği olduğunu lakin feleğin, onu kendisine çok görüp toprağa kardığını belirtmektedir. Mislî'nin, evlenme teklif ettiği kişiye vefat eden sevdiğinden bahsetmesi ve onun ruhu için kendisini reddetmemesini dilemesi ilginçtir. Belki de bu durum, *Sâlim Tezkiresi*'nde kaydedildiği üzere şairin yaşadığı şuur kaybıyla (İnce, 2005: 613) ilgilidir. Mektubun, H 1150/M 1737-1738 yılında kaleme alındığı düşünüldüğünde söz konusu vefatın bu yıldan önceki bir zamanda gerçekleştiğini, özellikle şiirin 96. beytinden hareketle de şairin, genç yaşta yaşadığı bu kaybın etkisinden kurtulamamış olduğunu ifade etmek gerekir. Ayrıca Mislî'nin, bu kayıptan ötürü şuurunu yitirmiş olabileceğinden de bahsedilebilir:

Benim var idi bir meşrebce yārım

Cihān içre enīs ü ġam-güsārım

…

Baña çoḳ gördi āḫir çarḫ u eflāk

O nev-bāve nihāli itdi ber-ḫāk

İdüp ṣubḥ u mesā hecriyle nālān

Dü çeşmim ḥaşre dek dökmekdedir ḳan

Manzum mektubun yer aldığı mecmuada Mislî'nin -daha evvel yayımlanmamış- başka şiirleri de mukayyettir. Bunlardan mecmuanın 75b-76a sayfaları arasında "Tesdîs" başlığı ile kayıtlı olan şiirin hem muhteva hem de lafız bakımından bu çalışmada ele alınan manzum mektup ile büyük oranda benzerlik taşıdığı görülmektedir. Ayrıca her iki şiir de aruzun *mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Bu bakımdan söz konusu musammatın ya manzum mektup

metninin kısaltılmış şekli ya da mektuba dönüşmeden önceki hâli olduğunu düşünmek mümkündür. Aslında şiire "Tesdîs" başlığının verilmesi bu musammatın manzum mektuptan sonra kaleme alındığının bir kanıtı sayılabilir. Çünkü tesdîs formu temelde daha evvel yazılmış bir şiir veya beytin altışar mısralı bentler hâlinde yeniden yazımını içermektedir. Ancak yazma eserlerde ve hassaten şiir mecmualarında bu tür kavramların bugünkü dikkatler çerçevesinde kullanılmadığı ve/veya karıştırıldığı örnekler de bulunmaktadır[2]. Dolayısıyla bu hususta ihtiyatlı davranılmalıdır. Zira, şiirin kafiye düzenine dikkat edildiğinde aslında bu manzumeyi terci-bent olarak kabul etmek gerekir. Dolayısıyla da başlığın, öncelik-sonralık bakımından bir ehemmiyeti kalmamaktadır. Buna rağmen eğer mecmuaya kaynak olan yazmada -nazım şekli terci-bent olsa dahi- şiire "Tesdîs" başlığı verilmişse o zaman bu şiirin büyük ölçüde manzum mektuptan hareketle oluşturulduğuna hamledilebilir. Başlığın, şiiri mecmuaya kaydeden mürettip tarafından eklenmiş olma ihtimali de vardır. Lakin böyle bir durumda mecmua derleyicisinin hem şiirlerin yazım sırasını bilmesi hem de terci-bent formundaki şiire tesdîs yazacak kadar bilgisiz olması gerekir. Bu noktada üçüncü bir ihtimal de mecmua derleyicisinin yahut söz konusu şiirleri mecmuaya kaydeden kişinin, şairin kendisi olmasıdır ki bize bu ihtimal daha yakın gelmektedir. Nitekim hem manzum mektup metninde hem de şairin diğer şiirlerinde sadece müellif tarafından yapılabilecek birtakım tashihler ve karalamalar mevcuttur. Bununla birlikte şairin talik hattaki mahareti ile mecmuada yer alan diğer parçaların muhtelif yazı çeşitleriyle kaydedilmesine rağmen Mislî'nin şiirlerinin talik hatla yazılmış olması arasında da bir bağlantı kurulabilir. Manzumenin, her bentte tekrar eden vasıta beytinden başka bütün bentlerde en az bir beytin manzum mektup ile birebir aynı olduğu görülmektedir. Bu husus şairlerin, şiirleri üzerindeki tasarruflarının boyutlarını göstermesi bakımından da kayda değerdir. Mevzubahis şiir şu şekildedir:

Tesdīs (75b-76a)

1 Elā ey āfitāb-ı evc-i ʿişmet
Şeh-i ḫūbān-ı iḳlīm-i maḥabbet[3]
Seni görseydi çāk-i ẕeyl-i ṭāḳat
İderdi Yūsuf-ı ḥüsn ü melāḥat
Seni ben sevdigim ġāyet begendim
Ẕüleyḫā-yı cihānsın sen efendim

2 Müjeñ oḳdur ḳaşuñ ḳavs-i ḳażā-keş
Uruldum ey gözi āhū-yı ser-keş
Derūnumda yaḳıp hecriñle āteş
Alıp göñlüm nihān olduñ perī-veş
Seni ben sevdigim ġāyet begendim
Ẕüleyḫā-yı cihānsın sen efendim

3 Nedir cürmüm benim ey māh-ṭalʿat
Dil-i zāra sen itdiñ ʿarż-ı ṣūret
Şehā sende olan cism ü leṭāfet
Perī görse olur pā-māl-i ülfet
Seni ben sevdigim ġāyet begendim
Ẕüleyḫā-yı cihānsın sen efendim

4 Nedir bu ḳāmet-i mevzūn u bālā
Ḫırām-ı nāz ise serv-i dil-ārā
Nedir bu çehre-i berrāḳ u ḫamrā
Süzülmüş cām-ı elmās içre ṣahbā
Seni ben sevdigim ġāyet begendim
Ẕüleyḫā-yı cihānsın sen efendim

[2] Şiir mecmualarında nazım şekilleri bakımından karşılaşılan yanlışlıklara birkaç örnek için bk. Alaca, 2024: 31; Babaarslan, 2018: 20; Kavak, 2024: 6-7.

[3] Ana metinde bu kelimenin yerine "neẓāfet" yazılmış daha sonra derkenara "sah" kaydı ile "maḥabbet" sözcüğü verilmiştir.

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

5 Nedir bu sīne şan şemʿ-i münevver
Mehi maḫsūf ider mirʾātı muġber
Saña nisbet ile sāʾir güzeller
Kemīne ẕerredir sen şems-i ḫāver[4]
Seni ben sevdigim ġāyet begendim
Ẕüleyḫā-yı cihānsın sen efendim

6 Nedir bu ġamze-i fettān u cādū
Kemān-ı ebruvān-ı çeşm-i āhū
Nedir bu ṭurra-i ṭarrār-ı dil-cū
Dil-i **Mislī**'yi bend itdi o gīsū
Seni ben sevdigim ġāyet begendim
Ẕüleyḫā-yı cihānsın sen efendim

Şairin, mahlasını mektubunda Misliyâ ve Mislî şeklinde iki yerde kullandığı görülmektedir. Mahlasın Misliyâ olarak kullanımını vezin zaruretiyle ilişkilendirmek mümkündür:

Nedir cürmüm benim ey māh-ṭalʿat
Sen itdiñ **Miṣliyā**ya ʿarż-ı ṣūret (b. 10)

Bu müfred **Miṣliyā** pek bī-bedeldir
Miyān-ı ehl-i ʿaṣḳ içre meseldir (b. 21)

Manzum mektupların en temel hususiyetlerinden biri şiirin araçsallaştırılması meselesidir. Dolayısıyla bu metinlerde edebî ve estetik kaygılar ikinci planda olup söz, daha çok hakiki manası ile şiirselleşirken zaman zaman şairin tercih ve kabiliyetine göre sanatsal bağlamına da yer verilecek şekilde kullanılır (Yazar, 2021: 1246-1247). Mislî'nin manzum mektubunda da bu durum açıkça görülmektedir. Umumiyetle sade bir dil tercih eden şairin, bilhassa sevdiğini methettiği beyitlerde tecâhül-i ârif, istifham, teşbih, istiare vb. edebî sanatların ifade imkânlarından faydalanarak mektubunun duygu yoğunluğunu arttırma düşüncesinde olduğu söylenebilir. Mektup, yer yer halk söyleyişine yaklaşan gündelik ifadeler ile samimi bir havaya bürünmektedir. Edirne şehrinin güzelleri ve güzelliklerinin anlatıldığı beyitlerde (b. 46-50, 71-79) ise şehrengiz edası kendini göstermektedir. Klasik şiirin kalıplaşmış ifade ve hayal dünyasına hâkim olduğu anlaşılan Mislî'nin; vezni tatbik konusunda başarılı olduğu dolayısıyla da mektupta vezin bakımından aksaklık gösteren herhangi bir beyit bulunmadığı kaydedilebilir.

Mektubun Muhtevası

Mislî'nin mesnevi formundaki manzum mektubu, hezec bahrinin *mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün* kalıbıyla yazılmış olup 101 beyitten müteşekkildir. Şiirinin başlığında Mislî, bu metni gençlik çağında iken H 1150/M 1737-1738 yılında Azra yanaklı, Vamık sözlü, düzgün yürüyüşlü bir güzele tutularak ona evlenme teklifi etmek amacıyla kaleme alıp muhatabına gönderdiğini ifade etmektedir. Şair, önce mektuba hitap ederek ondan hizmetini güzel bir şekilde hitama erdirmesini dilemekte ve hoş esen rüzgâr gibi sevgilinin mahallesine gidip meramını edeple arz etmesini istemektedir. Mislî, ilk beyitte yer verdiği "müşgîn-câme" terkibiyle mektubunu siyah bir zarfa koyduğuna işaret etmektedir. Daha sonra güzelliğini -şeref zirvesinin ayı, eşsiz güzellerin padişahı, benzersiz ve kusursuz gibi- övgü dolu sözlerle yücelttiği muhatabına, onu sevmesi hususunda bir kabahati olmadığını ifade eden şair; bu durumun, muhatabının yüzünü kendisine göstermesinin bir sonucu olduğunu belirtmektedir. Onu görünce aklının başından gittiğini de sözlerine ilave eden Mislî, yüzündeki örtüyü kaldırdığında ise üzerine nur indiğini sanmıştır. Akabinde sevdiğinin boyunu, yanak ve kaşlarını, yüzündeki benini, saçlarını ve yüzünün güzelliğini methetmeye başlayan şair burada da mübalağa sanatının şaşaalı ifade imkânlarından olabildiğince yararlanmıştır.

Muhatabına beslediği aşkı ve aralarındaki münasebeti, klasik şiirin Leylâ-Mecnun, Ferhat-Şirin, Vâmık-Azrâ gibi meşhur âşık ve maşukları üzerinden tasvir ve tavsif etmeye çalışan Mislî, her baktığı yerde hayalini gördüğü sevdiğine aşk ehli arasında "Ey gonca ağızlı güzel! Gül bahçesini gezip seyretme zamanında benim meskenim deve dikeni vadisi [dikenlik vadi, dünya] oldu." manasına gelen beytin atasözü olarak kabul görüp meşhur olduğunu söylemektedir. Kendisinin de

[4] Ana metinde bu terkibin yerine "mihr-i enver" yazılmış daha sonra derkenara "sah" kaydı ile "şems-i ḫāver" tamlaması kaydedilmiştir. Manzum mektupda da aynen mevcut olan mısradaki bu terkibin "şems-i ḫāver" olduğu görülmektedir.

beytin manasına uygun olarak zevküsefa içinde olmayıp Mecnun gibi çöllerde dolaştığını dile getiren şair, sevgilisinin aşk kazmasıyla Ferhat gibi yüz dağ delene üstün geleceğini de iddia etmektedir. Onun aşkıyla iradesini kaybeden Mislî, varını yoğunu yoluna feda ettiğini, kürklü kaftanlardan ve yüksek mevkilerden el çekip yalnızca ona kul olduğunu, canı bedeninde durduğu müddetçe ondan vazgeçmeyeceğini, sevgilisinin aşk mektebinde Leyla ile Mecnun'un ancak kendisine talebe olabileceğini ifade etmektedir.

Mislî, ona meftun olduğundan beri Mecnun'a (deliye) döndüğünü, zor bir dert olan sevgi ve muhabbetin yegâne çaresinin de vuslat olduğunu söyledikten sonra muhatabına geceleyin buluşma teklifinde bulunmaktadır. Gelip mekânını şereflendirmesini arzu ettiğini de ifade eden şair, bu durumu başkalarına âşikâr etmemesini de "kişinin ırzının kanıyla beraber olduğunu" hatırlatarak istirham etmektedir. Nitekim aralarında kötü bir iş olmadığını, her ne olacaksa helalinden olmasını istediğini ve muradının onu nikâhlamak olduğunu, kış mevsimi bahara erince akitlerini tamama erdirmek istediğini dile getiren Mislî, daha sonra da münasip bir naiplik alıp İstanbul'dan başlayarak nice şehirleri gezmeyi ve birlikte gül seyrine çıkmayı arzuladığını söylemektedir. Baştan başa tüm dünyayı gezseler dahi Edirne gibi güzel bir şehir bulamayacaklarını sözlerine ekleyen şair, çeşitli yönlerden söz konusu şehrin güzellerini övdükten sonra onların dahi muhatabına denk olamayacağını, güzellik Mısır'ının Yusuf'unun bile onu gördüğü zaman tahammül eteğini yırtacağını ifade ederek güzellikte cihanın Züleyha'sı olan sevdiğine kendisini pek beğendiğini bildirmektedir. Akabinde bedeni, sinesi, saçları, çehresi, yürüyüşü, boyu, gerdanı, gamzesi vb. yönlerden sevdiğinin güzelliğini mübalağalı ifadelerle metheden şair, tekrar Edirne şehrini övmeye başlar.

Mislî için eşsiz bir mesire yeri olan Edirne, havası ve suyunun güzelliği, etrafı menekşelik ve yoncalık olan Meriç ve Tunca nehirleri ile temaşa edilmesi gereken çok güzel bir beldedir. Şehrin suyunun, içene abıhayatı unutturacak kadar latif olduğunu da belirten şair, bağ ve bahçelerinin güzelliği ile âdeta bir cennet olan Edirne'nin her tarafının gül bahçeleri ile bezendiğini, bu bahçelerde bütün meyvelerin bulunduğunu, gönül açan bu yerde birkaç ay zevküsefa yapmak istediğini, sazlı sözlü meclisler kurup eğlenceler tertip ederek bir zaman felekten kâm alma arzusunda olduğunu beyan etmektedir. Bundan başka zamanın geçiciliğinden, ömrün kısalığından ve dünyanın faniliğinden söz eden Mislî, gül bahçesine teşbih ettiği cihanın günden güne güzellik ve cazibesini kaybederek hazana uğradığını da kaydetmektedir. Vuslatın sonunun da hicran olduğundan yakınan şair, içilen her şarabın baş ağrısı vereceğini, bir gün bu gül bahçesinde gül de bülbül de kalmayacağını, mecliste saki de mey de kalmayıp âlemin fena bulacağını dile getirmektedir. Akabinde sevdiğinden sözlerine kulak vermesini rica eden Mislî, "gönlüne keder vermemesi" kaydıyla daha önce meşrebine uygun bir yâri olduğunu lakin feleğin, onu kendisine çok görüp toprağa kardığını belirtip onun ayrılığı ile iki gözünün kıyamete kadar kan döküp ağlayacağından bahsetmektedir. Böylece kendisine rıza gösterirse onun giden ruhunu da ihya etmiş olacağını dile getiren Mislî, muhatabından bahane bulmayıp duygularına karşılık vermesini temenni etmektedir. Ardından şair, gönül kanıyla yazdığını söylediği bu mektubuna, muhatabından cevap beklediğini ifade ederek son vermiştir.

Şairin muhatabından bir cevap alıp almadığı hususu şu an için meçhuldür. Ancak yine Mislî'nin mecmuada yer alan iki gazeli bu hususta bazı ipuçları verecek mahiyettedir. Söz konusu şiirlerin, kelime kadrosu ve muhteva bakımından Divan şiirinin geleneksel kalıpları çerçevesinde kaleme alındığı görülmektedir. Buna mukabil mecmuada mektup metni ile bu şiirlerin bir arada bulunmasının tesadüf olmadığını düşünüyoruz. Şiirlerde sevgilisinin kayıtsızlığını ve kendisinden yüz çevirmesini ortak muhteva olarak işleyen şairin, mektubuna aldığı cevabın menfi olduğuna veya hiç karşılık alamadığına işaret ettiği düşünülebilir:

Beni bu kec-nigeh bī-cā revişle ey şaçı Leylā

Düşürdüñ ḳayd-ı ʿaşḳa vādī-i sevdāya Ḳays-āsā

Çekilmez ṣubḥa dek neẕẕāre-sūz-ı şemʿ-i bīdārī

Yanıp yaḳılmada pervāne-veş her şeb dil-i şeydā

Niçün āyā ki rū-gerdān olduñ bizden ey meh-rū

Bu şeb ey ġonce-fem aġyāra dil virmiş lebiñ ḥayfā

Siziñle ey nihāl-i berg-i dīde çūb ḳırışsaḳ biz

Virirsin mīve-i vaṣlıñ bize geldikde istiġnā

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

Ḳabūl itmez maḥabbet şirketi vir göñlüm al mihriñ

Metāʿ-ı ḥüsne **Miṣlī** irmesin naḳṣ-ı ṣemen ḳaṭʿā[5] (s. 75a)

Seni āġūşa çeksem hāle-veş ey māh-ı tābānım

Nücūm-āsā niṣār eylerdim ol şeb ṣurre-i cānım

Niçün āhū gibi benden ḳaçıp ünsiyyet itmezsin

Perī misin bu vaḥşīlik nedir ey çeşm-i fettānım

Ḥaẕer ḳılmaz mısın āyā ki ey māh inkisārımdan

İder mirʾātı tīre dūd-ı āhım sūz-ı efġānım

Yeter inṣāfa gel hecriñle ifnā-yı vücūd itdim

Ya vir göñlüm ya vaṣlıñ ile iḥyā eyle sulṭānım

Şehā sen cāme-ḫˇāb-ı nāzda **Miṣlī** çeh-i ġamda

Efendim pādişāhım ṣubḥa dek bīdār u nālānım (s. 75a)

Sonuç

İnsanlığın haberleşme ihtiyacından doğan mektubun edebiyatla olan münasebeti neticesinde geçmişten günümüze büyük bir mektup literatürü meydana gelmiştir. Mensur olarak yazılanlar yanında manzum örnekleri de bulunan mektuplar, bu anlamda iki şekilde gelişim göstermiştir. Bu çalışmada ele alınan Mislî'nin mektubunun da manzum olarak kaleme alındığı görülmektedir. Yer yer şehrengiz üslubuyla Edirne şehrinin güzelleri ve güzelliklerini metheden Mislî, döneminin sosyal ve eğlence hayatına dair birtakım ayrıntılara da mektubunda yer vermiştir. Mesnevi formunda kaleme aldığı mektubunda şairin, muhatabını mübalağalı ifadelerle övüp ona olan beğenisini açık bir şekilde ifade ettiği görülmektedir. Bunu yaparken klasik şiirin kalıplaşmış kelime kadrosu ve ifade imkânlarından olabildiğince yararlanan Mislî'nin, sade ve samimi bir dil kullandığı söylenebilir. Zaman zaman müstehcenliğe kayan ifade tarzı ile Mislî, şiir tekniği açısından da gayet düzgün bir metin ortaya koymuştur. İlaveten görebildiğimiz kadarıyla muhteva bakımından şu an için muhtemelen türünün tek örneği durumunda olan bu mektup, mektup literatürüne spesifik bir katkı sunmaktadır. Klasik şiirin sosyal hayat ile bağı noktasında da değerlendirilebilecek bu ve benzeri metinler, toplumun bir ferdi olan şairlerin özel yaşantılarına dair malumat sunan önemli birer vesika değeri de taşımaktadır. Nitekim bu mektup, Mislî'nin vefat eden bir sevdiği yahut eşi olduğunu bildirmekte ve bu yönden onun biyografisi adına bazı bilgiler sunmaktadır. Bundan başka muhatabına evlilik teklifi eden şairin, ona bu durumu kimseyle paylaşmaması gerektiğini bilhassa belirterek "kişinin ırzının kanıyla beraber olduğunu" söylemesi, Osmanlı toplumsal mahremiyet anlayışının bir tezahürü olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla bu tarz metinlerin, yalnızca edebî bir telif değil aynı zamanda yazarlarının yaşamlarıyla ilgili çeşitli yönlerin aydınlatılmasında kullanılabilecek önemli tarihî belgeler olarak da ele alınması elzemdir.

[5] Mecmuada bu beytin altında "nüsha" kaydıyla şu varyanta yer verilmiştir:
Ḳabūl-i şirket itmez Miṣliyā vir göñlüm al mihrüñ
Metāʿ-ı ḥüsne naḳṣ-ı ḳıymet īrāṣ itmesün cānā (s. 75a)

Kaynakça

Alaca, Pınar. *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY04041 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası İnceleme-Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi*. Giresun: Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.

Aydın, Elif. *Divanlardaki Manzum Mektuplar*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Babaarslan, Giyasi. *Koç Üniversitesi El Yazmaları Koleksiyonunda Bulunan İlahi Mecmuasının (Mecmû'a-i İlâhiyyât) Transkripsiyonlu Metni ve Mestap'a Göre Tasnifi*. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Batislam, Hanife Dilek. "Mesnevilerde Mektup Tarzı Anlatım". *Divan Edebiyatı Bahçesinden [Örneklerle Türler]* içinde s. 39-62, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 2016.

Çakır, Ömer. *Türk Edebiyatında Mektup*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2005.

Çiftçi, Ömer (haz.). *Fatîn Tezkiresi (Hâtimetü'l-Eşâr)*, Ankara: Kültür Bakanlığı e-kitap. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55976,fatin-tezkiresi-pdf.pdf?0, 2017.

Derdiyok, İ. Çetin. "Eski Edebiyatımızdan Günümüze Mektuplarda Biçim". *Türk Kültürü*, XXXV, 415 (1997), s. 665-671.

Gökyay, Orhan Şaik. "Tanzimat Dönemine Değin Mektup". *Türk Dili-Mektup Özel Sayısı*, 274 (1974), s. 17-23.

İnce, Adnan. *Tezkiretü'ş-şu'arâ-Sâlim Efendi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2005.

İpşirli, Mehmet. "Nâib [Osmanlılar'da]". *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde C 32, s. 312-313, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.

Kanar, Mehmet. *Arapça Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları, 2012.

Kaplan, Yunus. "Nakkaş Sâ'î'nin Edirne'den İstanbul Şuarasına Gönderdiği Manzum Mektup". *HikmetAkademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, S 11 (2019), s. 53-76.

Kavak, Yasemin. *Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal Şahsi Kütüphanesi Mec.139/1 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mestap'a Göre Tasnifi*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.

Kesik, Beyhan. "Mislî, İshakzâde Ali Mislî Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, 2014, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/misli-ishakzade-ali-misli-efendi [Erişim Tarihi: 27.07.2025].

Komisyon. *Türkçe Sözlük*. C II, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1993.

Kurtuluş, Rıza. "Mektup [Fars Edebiyatı]". *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde C 29, s. 16-17, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004.

Kut, Günay. "Gazâlî'nin Mekke'den İstanbul'a Yolladığı Mektup ve Ona Yazılan Cevaplar". Haz. Fatma Büyükkarcı Yılmaz, *Yazmalar Arasında-Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları 1* içinde s. 95-126, İstanbul: Simurg Yayınları, 2005.

Mecmua-i Risail ve Divan, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY00483.

Okay, M. Orhan. "Mektup [Türk Edebiyatı]". *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde C 29, s. 17-18, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004.

Penrice, John. *Kur'ân Sözlüğü Dictionary and Glossary of the Holy Qur'an*. Çev. Ömer Aydın, İstanbul: İşaret Yayınları, 2010.

Yazar, Sadık. "Hasîbî Mahlaslı Rüstem Paşa-zâde Hüseyin Efendi'nin Mısır'dan İstanbul'daki Yârâna Gönderdiği Manzum Mektubu". Ed. Giyasi Babaarslan vd., *Prof. Dr. M. Fatih Köksal'a Armağan* içinde s. 1207-1263, İstanbul: DBY Yayınları, 2021.

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

METİN

[71a]

Vaḳt-i Şebābetimizde 1150 Senesinde Bir Nigār-ı ʿAẕrā-ʿiẕār Vāmıḳ-güftār Ṣanavber-reftār Ṣāḥibetü'ṭ-ṭabīʿati Menkūḥalige Daʿvet ve Tezevvüce Raġbet İtmek İçün Naẓm u Taḥrīr ve Kūy-ı Dil-ārāsına Tesyīr Ḳılınmışdır

[mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün]

1. Elā ey nāme-i müşgīn-câme
İrişdir ḫıdmeti ḥüsn-i ḫitāma

(Ey siyah elbiseli mektup; hizmeti[ni] güzel bir sona eriştir.)

2. Nesīm-āsā varıp kūy-ı nigāra
Elin öp sür yüzüñ dāmān-ı yāra

(Sevgilinin mahallesine hafif hafif esen hoş bir rüzgâr gibi gidip elini öp ve yüzünü eteğine sür!)

3. Bu yüzden ibtidā idüp selāma
Teʾeddüb birle gir ʿarż-ı merāma

(Bu yolla selama başladıktan sonra edeple maksadı[mızı] arz et.)

4. Elā ey āfitāb-ı nūr-ı dīdem
Meh-i evc-i şeref yār-ı güzīdem

(Ey gözümün nuru olan güneşim, şeref zirvesinin ayı [olan] seçkin sevgilim!)

5. Elā ey şāh-ı ḫūbān-ı yegānem
Güzeller içre bī-misl ü bahānem

(Ey eşsiz güzellerin padişahı, güzeller içinde kusursuz ve benzersiz olanım!)

6. Selām olsun saña cān-ile dilden
Çıḳarma bendeñi luṭf it göñülden

(Sana canıgönülden selam olsun! Lütuf göster, bu köleni gönlünden çıkarma.)

7. Ṣorarsañ ḥāl-i zārım meh-cebīnim
Semāya oldı peyveste enīnim

(Ey ay gibi parlak alınlım! Eğer perişan hâlimi sorarsan iniltilerim göğe ulaşmaktadır.)

8. Virirseñ ruḫṣat ey şāh-ı cihānım
Size keşf ideyim rāz-ı nihānım

(Ey cihan sultanım! Eğer izin verirseniz size gizli sırrımı açıklayayım.)

9. Füzūndur ser-güẕeşt-i pür-melālim
Bütün naḳl itsem ey tāze nihālim

(Ey yeni yetişen fidana benzeyen sevdiğim! Hepsini anlatacak olsam keder dolu serüvenim uzundur [anlatmakla bitmez].)

10. Nedir cürmüm benim ey māh-ṭalʿat
Sen itdiñ **Misliyā**ya ʿarż-ı ṣūret

(Ey ay yüzlü sevdiğim! Mislî'ye suret gösteren sensin, bunda benim kabahatim nedir?)

11. Görünce gitdi dilden ʿaḳl u fikrim
Tevekkeltü ʿala'llāh[6] oldı ẕikrim

(Seni görünce gönülden akıl ve fikir gitdi; "Allah'a dayandım" [ayeti] dilimde zikrim oldu.)

12. Niḳābıñ refʿ idince ey şeh-i ḫūr
Semādan indi ṣandım üstüme nūr

(Ey hurilerin padişahı! Yüzündeki örtüyü kaldırdığın vakit gökyüzünden üzerime nur indi zannettim.)

[6] Allah'a dayandım (Hud, 11/56).

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

[70b]

13. Ṣanavber-veş ṣalın ey māh-peyker
Görüp reftāra gelsinler melekler

(Ey ay yüzlü! Sanavber ağacına benzeyen düzgün boyunla bir salın ki gören melekler [seninle birlikte] yürümeye gelsinler.)

14. Nedir bu āteşīn-ruḫsār u ebrū
Nedir bu ṭurre-i ṭarrār-ı gīsū

(Bu ateş gibi kırmızı yanaklar ve kaş[lar] nedir; saçlarındaki gönül çalan lüleler nedir?)

15. ʿAceb ṣayyād imiş ḫāl-i cemāliñ
Şikār itdi beni çeşm-i ġazāliñ

(Güzel yüzündeki benin nasıl bir avcıymış ki ceylan gözün beni [ona] av etti.)

16. Göñül murġın düşürdüñ dām-ı ʿaşḳa
Giriftār eylediñ evrām-ı ʿaşḳa

(Gönül kuşunu aşk tuzağına düşürdün ve aşk veremine uğrattın.)

17. Dönüp Vāmıḳ gibi dil lālezāra
Uruldum āh sen ʿAẕrā-ʿiẕāra

(Sen Azrâ yanaklıya vurulduğumdan beri Vâmık'ın gönlü gibi benim gönlüm de [dağ yaralarıyla] lale bahçesine döndü.)

18. Derūnumda yaḳıp hecriñle āteş
Alıp göñlüm nihān olduñ perī-veş

(Ayrılığınla içimde ateş yakıp gönlümü alarak bir peri gibi kayboldun.)

19. Gözümden ey ṣanem gitmez ḫayāliñ
Tecessüm itmede naḳş-ı cemāliñ

(Ey put gibi güzel olan sevgili! Gözümün önünden hayalin gitmiyor. Sürekli güzel yüzün görünüyor.)

20[7]. Gice enhāra baḳsam kūh u ṣaḥrā
Görinür çeşm-i Ḳaysa zülf-i Leylā

(Gece nehirlere, dağ ve çöle baksam Kays'ın gözlerine benzer gözlerime Leyla'nın saçı [gibi] görünür.)

21. Bu müfred **Mi<u>s</u>liyā** pek bī-bedeldir
Miyān-ı ehl-i ʿaşḳ içre me<u>s</u>eldir

(Ey Mislî, bu müfred pek benzersizdir; keza aşk ehli arasında atasözüdür.)

22. Sezādır levḥ-i yāḳūt üzre kilkim
Yazıp āvīze eylerse sirişkim

(Kalemim, [o beyti] yâkut levha üzerine gözyaşımla yazıp asarsa layıktır/yakışır.)

23. Benim ey ġonca-fem vaḳt-i gülistān
Maḳarrım oldı vādī-i muġaylān

(Ey gonca ağızlı güzel! Gül bahçesini gezip seyretme zamanında benim meskenim deve dikeni vadisi [dikenlik vadi, dünya] oldu.)

24. Ṣafā vü şevḳ-ile ṣanma gezerdim
Ġam-ı hecriñ ile ṣaḥrā-neverdim

(Zevküsefa ile gezdiğimi zannetme! Senin ayrılığının gamıyla çölde gezer [Mecnun] oldum.)

25. N'ola Ferhād-veş ṣad kūh-kende
İdersem tīşe-i ʿaşḳıñla ḫande

[7] 20 ila 24. beyitler derkenarda yer almaktadır.

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

(Senin aşk kazmanla Ferhat gibi yüz[lerce] dağ delene gülersem [üstün gelirsem] buna şaşılır mı?)

26. İdelden cāna teʾsīr iftirāḳıñ
Beni dīvāne ḳıldı iştiyāḳıñ
(Senin ayrılığın cana tesir ettiğinden beri özlemin beni divane kıldı.)

27. Gidip elden ʿinān-ı iḫtiyārım
Fedā itdim rehiñde cümle varım
(İrade dizgini elimden gidip bütün varımı yoluna feda ettim.)

28. Geçip sincāb u semmūr-ı ḳabādan
Çekip el devlet-i cāh-ı fenādan
(Kaftanın sincap ve samur kürklü olanından geçip faniliğin yüksek makamından el çektim.)

29. Ḳul oldum saña ey şāh-ı levendim
Benim şimdengirü sensin efendim
(Ey boylu poslu güzeller güzelim, sana kul oldum; bundan sonra benim efendim sensin.)

30. Ferāġat itmem ey rūḥ-ı revānım
Bedenden çıḳmadıḳça murġ-ı cānım
(Ey giden/akan ruhum [sevgilim], can kuşum bedenden çıkmadıkça [senden] vazgeçmem.)

31. Sezādır mekteb-i ʿaşḳıñda cānā
Sebaḳ-ḫˇānım olursa Ḳays u Leylā
(Ey can, aşkının mektebinde Kays [Mecnun] ve Leyla talebem olursa buna şaşılmaz.)

[71a]

32. Dehānıñ dersine itsem ser-āġāz
Olur murġ-ı seḥer ḫāmemle dem-sāz
(Ağzının dersine başlangıç yapsam seher kuşu [bülbül] kalemimle dost olur.)

33. Yazıp şīrīn-maḳāliñ midḥatin ben
Selām eyleñ didim Ferhāda benden
(Senin tatlı/şirin sözlerinin övgüsünü yazıp "Ferhad'a benden selam söyleyin." dedim.)

34. Olaldan sen ṣaçı Leylāya meftūn
Reh-i ʿaşḳıñda oldum ḥayf Mecnūn
(Sen saçı Leyla'ya meftun olduğumdan beri aşkının yolunda Mecnun oldum, heyhat!)

35. Ne müşkil derd imiş mihr ü maḥabbet
Virür Ristoya tedbīrinde ḥayret
(Sevgi ve muhabbet ne zor bir dert imiş; Aristo'ya bile tedbirinde hayret verir.)

36. Budur ser-cümle reʾy-i ehl-i ḥikmet
Bu derdiñ çāresi var ise vuṣlat
(Cümle hikmet ehlinin görüşü bu derdin çaresinin kavuşmak olduğu yönündedir.)

37. Tenezzül it bu şeb ben ḫāke şāhım
Ḳamer-veş ḳıl münevver ḫˇābgāhım
(Ey şahım, bu gece ben düşkün kuluna rıza göster; yatak odamı ay gibi nurlandır/aydınlat.)

38. Şeref bulsun ḳudūmuñla mekānım
Fedā olsun rehiñde baş u cānım
(Gelişinle mekânım şeref bulsun; yolunda baş ve canım feda olsun.)

39. Ṣaḳın keşf itme ġayra ḥāl-i rāzım[8]

[8] Bu kelime metinde "zārum" şeklinde imla edilmiş; mana gereği böyle okunmuştur.

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

Alırsın ṣoñra cānā inkisārım

(Ey can! Gizli hâlimi başkalarına sakın açık etme; sonra bedduamı alırsın.)

40. Naṣīḥat ehli ʿuşşāḳa dimişler
Kişiniñ ʿırżı ḳanıyla berāber

(Öğüt verenler; âşıklara, kişinin ırzının kanıyla beraber olduğunu söylemişlerdir.)

41. Ki hem fiʿl-i şenīʿ yoḳ sizde bizde
Ḥelāl olsun olursa beynimizde

(Nitekim hem sizde hem de bizde kötü bir iş yok; aramızda ne olacaksa helalinden olsun.)

42. Murādım ʿaḳd idüp sen māh-tābı
İdem şermende ḳurṣ-ı āfitābı

(Muradım, sen ay gibi güzeli nikâhıma alarak güneşi utandırmaktır.)

43. Şitā hengāmı irdükde bahāra
Netīce virelim ḳavl ü ḳarāra

(Kış vakti bahara erince anlaşmamızı neticelendirelim.)

44. Sitānbuldan idüp ʿazm-i seyāḥat
Alalım bir münāsibce niyābet

(Bir münasip naiplik alarak İstanbul'dan seyahate başlayalım.)

45. Niçe büldān u emṣārı idüp geşt
Siziñle eyleyelim seyr-i gül-geşt

(Sizinle nice belde ve şehirleri gezip gül seyrine çıkalım.)

46. Ḫuṣūṣā kim Edirne gibi bender
Şeh(i)r var mı dolaşsaḳ dehri yek-ser

(Bir baştan bir başa tüm dünyayı dolaşsak hassaten Edirne gibi bir liman şehri var mı?)

[71b]

47. Kemān-ebrū güzellerle müzeyyen
Dil-i ʿuşşāḳa her müjgānı reh-zen

([Bu şehir] Her kirpiği âşıkların gönlüne bir yolkesen olan keman kaşlı güzellerle süslüdür.)

48. Behāda Yūsuf-ı Kenʿāna hem-tā
Melāḥatde ise gūyā Ẕüleyḫā

([Söz konusu güzeller] Zarafette Kenanlı Yusuf'a denk; güzellikte sanki Züleyha gibidir.)

49. Güzellikde biri birinden aʿlā
Ḫırām-ı nāzda serv-i dil-ārā

(Güzellikte biri diğerinden üstün; naz yürüyüşünde gönül süsleyen servi gibiler.)

50. N'ola ʿarż itseler Ṭūbāya ḳāmet
Ḳıyāmet üstine ḳopsa ḳıyāmet

(Tuba ağacı ile boy ölçüştürseler hatta bu hususta kıyamet üstüne kıyamet koparsalar buna şaşılır mı?)

51. Yine sen māha nisbet ile anlar
Kemīne ẕerredir sen şems-i ḫāver

(Sen ay gibi güzele nispetle onlar hakir bir zerre gibidir; sen ise doğunun güneşisin.)

52. Seni görseydi çāk-i ẕeyl-i ṭāḳat
İderdi Yūsuf-ı Mıṣr-ı melāḥat

(Güzellik Mısır'ının/ülkesinin Yusuf'u seni görseydi tahammül eteğini yırtardı.)

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

53. Seni ben sevdigim ġāyet begendim
Ẕüleyḫā-yı cihānsın sen efendim
(Sevdiğim, ben seni gayet beğendim; efendim, sen cihanın Züleyha'sısın.)

54. Şehā sende olan cism ü leṭāfet
Perī görse olur pā-māl-i ülfet
(Ey şahım, sende olan vücut ve güzelliği bir peri görse muhabbetinden perişan olur.)

55. Nedir bu ḥüsn-i ṭāḳat-sūz-ı enver
Mehi maḫsūf ider mirʾātı muġber
(Nuru tahammül yakan, ayı tutulmaya uğratıp aynayı tozlandıran bu güzellik nedir?)

56. Nedir bu zülf-i pür-çīn-i dü-ruḫsār
Muṭalsam daḫmelerdir ḥıfẓ ider mār
(Sanki yılanların koruduğu tılsımlı hazineler gibi iki yanağındaki bu kıvrım kıvrım zülüfler nedir?)

57. Felek reşkinden ol zülf ü cebīne
Ḳızarmış mihr ü meh girmiş zemīne
([Senin] O zülüf ve al[nı]na duyduğu kıskançlıktan felekteki güneş ve ay kızarıp yere girmiş.)

58. Ṣalın[9] biñ nāz-ile ey serv-i raʿnā
Görüp reftāra gelsin naḫl-i Ṭūbā
(Ey latif servi! Bin naz ile salın; seni görüp Tuba fidanı da yürümeye başlasın.)

59. Nedir bu ḳadd-i mevzūn-ı dil-ārām
Nedir āyīne-i Cem mi bu endām
(Bu gönle rahatlık veren düzgün boy nedir? Bu endam, Cem'in aynası mıdır nedir?)

60. ʿAmūd-ı ṣubḥa teşbīh itsem āyā
Keder virmez mi ey māh-ı şeb-ārā
(Ey geceyi süsleyen ay! Acaba [o boyunu/endamını] sabah güneşinin ışıklarına teşbih etsem [bu durum, boy aynana] keder/bulanıklık vermez mi?)

61. Yaḳışmış saña zer-beft-i muṭallā[10]
Biçilmiş ḳāmet-i ḫurşīde gūyā
(Yaldızlı sırma ile dokunmuş kumaş sanki güneş gibi olan boyuna biçilmişçesine sana pek yakışmış.)

62. Semenden pīrehen gülden ḳabālar
Sezādır geyseñ ey rūḥ-ı muṣavver
(Ey surete bürünmüş ruh! Yaseminden gömlek, gülden kaftanlar giysen layıktır/yaraşır.)

[72a]

63. Nedir bu dest-i sīmīn-i muḥannā
Ṣarılmış pençe-i ḫurşīde deryā
(Güneşin pençesine sarılan [güneş ışınlarının aksettiği] denizi andıran bu kınalı bembeyaz el nedir?)

64. Nedir bu gerden-i kāfūr-ı beyżā
Dikilmiş nūrdan bir naḫl-i zībā
(Bu beyaz kâfur gibi olan gerdan nedir? Sanki nurdan güzel bir fidan dikilmiş.)

65. Nedir bu çehre-i berrāḳ u ḫamrā
Süzülmüş cām-ı elmās içre ṣahbā

[9] Bu kelime yazmada nazal ñ ile "ṣalıñ" şeklinde imla edilmiştir.
[10] Bu kelime yazmada "ت" harfi ile "mutallā" şeklinde imla edilmiştir.

(Elmas kadeh içine şarap süzülmüş gibi bu parlak ve kızıl yüz nedir?)

66. Nedir bu sîne-i billūr-ı pür-nūr
ʿAceb rūḥ-ı perī midir veyā ḥūr

(Bu nur dolu billur/berrak/pürüzsüz sîne nedir? Acaba bir peri ruhu yahut huri midir?)

67. Hele pistān-ı müşgīn ü muḫammer
Açılmış yāsemenden çifte güller[11]

(Hele o kabarık ve misk kokulu meme; sanki yasemin çiçeğinden çifte güller açılmış.)

68. Nedir bu laʿl-i gevher-bār-ı dil-cū
Nedir bu vech-i fülfülzār-ı Hindū

(Bu gönül çeken cevherler saçıcı kırmızı dudak nedir? Bu siyah benlerin bulunduğu yüz nedir?)

69. Nedir bu ġamze-i seḥḥār [u] cādū
Kemān-ı ebruvān-ı çeşm-i āhū[12]

(Bu büyüleyici ve sihirbaz [gözlerindeki] süzgün bakış ile ceylan gözünün [üzerindeki] kaşlarının yayı/kavsi nedir?)

70. Nigāh-ı nāzı itmiş şöyle tesḫīr[13]
İder her tīri biñ ʿuşşāḳı naḫcīr

([Gözleri] Naz bakışını öylesine ele geçirmiş ki her oku bin[lerce] âşığı av eder.)

71. Şehā ol şehr-i pāk-i bī-naẓīre
Söz olmaz ḥaḳ bu kim cāy-ı mesīre

(Ey şah! Doğrusu o benzersiz ve temiz şehre söylenecek söz yok çünkü orası güzel bir gezinti yeridir.)

72. Varıp kesb eyleyip āb u hevāsın
Temāşā itsek enhār u feżāsın

(Varıp suyunu ve havasını elde edip göğünü ve nehirlerini temaşa etsek.)

73. Ḫuṣūṣā kim Meriçle nehr-i Ṭunca
Her eṭrāfı benefşezār [u] yonca

(Özellikle her tarafı menekşelik ve yoncalık olan Meriç ile Tunca nehirlerini [temaşa etsek].)

74. Meşāmı itmede būyı muʿaṭṭar
Zülāli ise ʿayn-ı şīr ü sükker

(Kokusu, burnu güzel koku ile doldurur; içimi güzel saf suyu, şeker ve süt gibidir.)

75. Ferāmūş itdirir āb-ı ḥayātı
İder irvā ʿaṭāş-ı kāʾinātı

([O su] İçene ölümsüzlük bahşeden suyu unutturur; kâinatın susuzlarını suya kandırır/doyurur.)

76. Güẓergāhında olan bāġ u bostān

---

[11] Ana metinde bu mısraın üzeri çizilerek derkenara dört farklı varyant kaydedilmiştir:
1.Nesīm açmış semenden çifte güller
2.Semen gülşende açmış çifte güller
3.Nihāl-i yāsemende çifte güller
4.Semen açmış çemende çifte güller
Bunlardan yalnızca birinci varyantın üzeri çizilmemiştir.

[12] Bu mısra metinde önce "Ḫam-ı ebrū ile bu çeşm-i āhū" şeklinde yazılmış sonradan bazı ibarelerin üzeri çizilerek bu şekle getirilmiştir. Beyit, derkenara şu hâlde kaydedilmiştir:
Nedir bu ġamze-i mekkār [u] cādū
Kemān-ı ebruvān-ı çeşm-i āhū

[13] Nigāh-ı nāz ise destinde zih-gīr; Nigāh-ı nāzuñ engüştinde zih-gīr; Kemān-ı saḫtdur eyler ġamze tesḫīr / İder her tīri ṣad ʿuşşāḳı naḫcīr, derkenar.

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

Ṣanasın her biri firdevs ü rıḍvān

(Geçiş yolunda olan bağ ve bahçelerin her biri sanki cennet bahçesidir.)

77. Geçilmez būy-ı verd [ü] yāsemenden
Şükūfeyle bezenmiş ṣaḥn-ı gülşen

(Gül bahçesi çiçeklerle bezenmiş; yasemin ve gül kokusundan geçilmez.)

78. İçinde ʿāşıḳa her mīve mevcūd
Atar cān ḳayṣı şeftālū ya emrūd

(Canı kaysı, şeftali, armut gibi meyveler çeken âşıklara bu bahçelerin içinde bütün meyveler mevcuttur.)

[72b]

79. O şehr-i dil-güşāyı bir niçe māh
İdelim ẕevḳ ü ʿişretle ṭarabgāh

(O gönül açan şehri birkaç ay zevküsefa ile sevinç ve coşkunluk yeri yapalım.)

80. Ḳılıp tertīb-i bezm-i naġme vü ney
ʿAlā raġmi'l-eʿādī içelim mey

(Ney ve nağme meclisi tertip ederek düşmanların inadına şarap içelim.)

81. Felekde Zühre çalsın çeng-i nāzı
Süreyyā eylesin reşk-i niyāzı

(Felekte Zühre naz çengini çalsın; Ülker de niyazı kıskansın.)

82. Süzülsün sāġar-ı yāḳūt u elmās
Dil-i aġyār içün ḫūn eylesin yas

(Elmas ve yâkut kadehler süzülsün; kan, gayrıların/düşmanların [perişan] gönlü için yas tutsun.)

83. Felekde kām alıp bir niçe eyyām
Feraḥ kesb idelim mānende-i cām

(Bir nice zaman felekten kâm alıp kadeh gibi ferahlık elde edelim.)

84. Biri erbāb-ı ʿaşḳıñ nāzükāne
Bu beyti ber-güẕār itmiş cihāna

(Aşk erbabından biri nezaketle bu beyti cihana yadigâr etmiş.)

85. Aḳar ṣu gibidir ʿömrüñ ḳarārı
Gelir geçer yigitlik rūzigārı

(Ömrün hükmü akarsu gibidir; yiğitlik zamanı gelir geçer.)

86. Muḳarrerdir bu gülzārıñ ḫazānı
Gider günden güne ḥüsn ile ānı

(Bu gül bahçesine [bir gün] sonbahar geleceği mukarrerdir; keza günden güne güzellik ve cazibesi gider.)

87. Viṣāliñ olmasa encāmı hicrān
ʿAceb ʿālem idi bu bezm-i devrān

(Kavuşmanın sonu ayrılık olmasa bu dünya meclisi şaşılacak [kadar güzel] bir yerdi.)

88. Olur her bādeniñ elbet ḫumārı
Sürūruñ ġam durur encām-ı kārı

(Elbette her şarabın baş ağrısı olur; nitekim sevincin sonu kederdir.)

89. Vefāsı yoḳ durur bu rūzigārıñ
Ḳalır ezhārı ẓann itme bahārıñ

(Bu zamanın vefası yoktur; baharda açan çiçeklerin baki kalacağını zannetme!)

90. Ṣurāḫīniñ bu remzin ṣanma ḳulḳul

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

Bu gülşende ne gül ḳalır ne bülbül

(Sürahinin bu işaretini anlamsız sesler sanma; bu gül bahçesinde ne gül ne de bülbül kalır.)

91. Bu bezm içre ne mey ḳalır ne sāḳī
Bulur ʿālem fenā Ḫallāḳ bāḳī

(Bu mecliste ne şarap ne de saki kalır; âlem yok olur, yaratma kudreti sınırsız olan Allah baki kalır.)

92. Şehā taʿlīḳ-ı gūş it bu faḳīre
Keder gelmezse mirʾāt-ı żamīre

(Ey şah, eğer gönül aynasına keder/bulanıklık gelmeyecekse bu fakir kuluna kulak ver!)

93. Benim var idi bir meşrebce yārım
Cihān içre enīs ü ġam-güsārım

(Benim, meşrebime göre bir yârim vardı; dünyada gam giderenim ve dostumdu.)

[73a]

94. Size beñzer idi ḥüsn ü behāda
Olasız sevdigim ḥıfẓ-ı Ḫudāda

(Ey sevdiğim, Allah muhafaza etsin; güzellik ve zarafette size benziyordu.)

95. Baña çoḳ gördi āḫir çarḫ u eflāk
O nev-bāve nihāli itdi ber-ḫāk

(Felek ve devran, o taze yemişli fidanı bana çok görüp toprağa kardı.)

96. İdüp ṣubḥ u mesā hecriyle nālān
Dü çeşmim ḥaşre dek dökmekdedir ḳan

(Onun ayrılığıyla gece gündüz inleyen iki gözüm kıyamete kadar kan dökecektir.)

97. Tenezzül eyleyip ben ḫāke cānā
Anıñ rūḥ-ı revānın eyle iḥyā

(Ey can! Ben düşkün kuluna rıza gösterip onun giden ruhunu ihya et.)

98. Kerem ḳıl luṭf it ey şūḫ-ı yegāne
Ḳuṣūrum ʿafv idüp bulma bahāne

(Ey eşsiz güzel! Bana kerem kıl, lütuf göster; kusurum varsa affet, bahane bulma.)

99. Şehā ḳan aġlayıp destimde ḫāme
Bu renge ḫūn-ı dille yazdı nāme

(Ey şah! Kalem, elimde kan ağlayarak gönül kanıyla bu tarz bir mektup yazdı.)

100. Felek gördükde çeşmim böyle giryān
Süreyyā ile māh itdi zer efşān

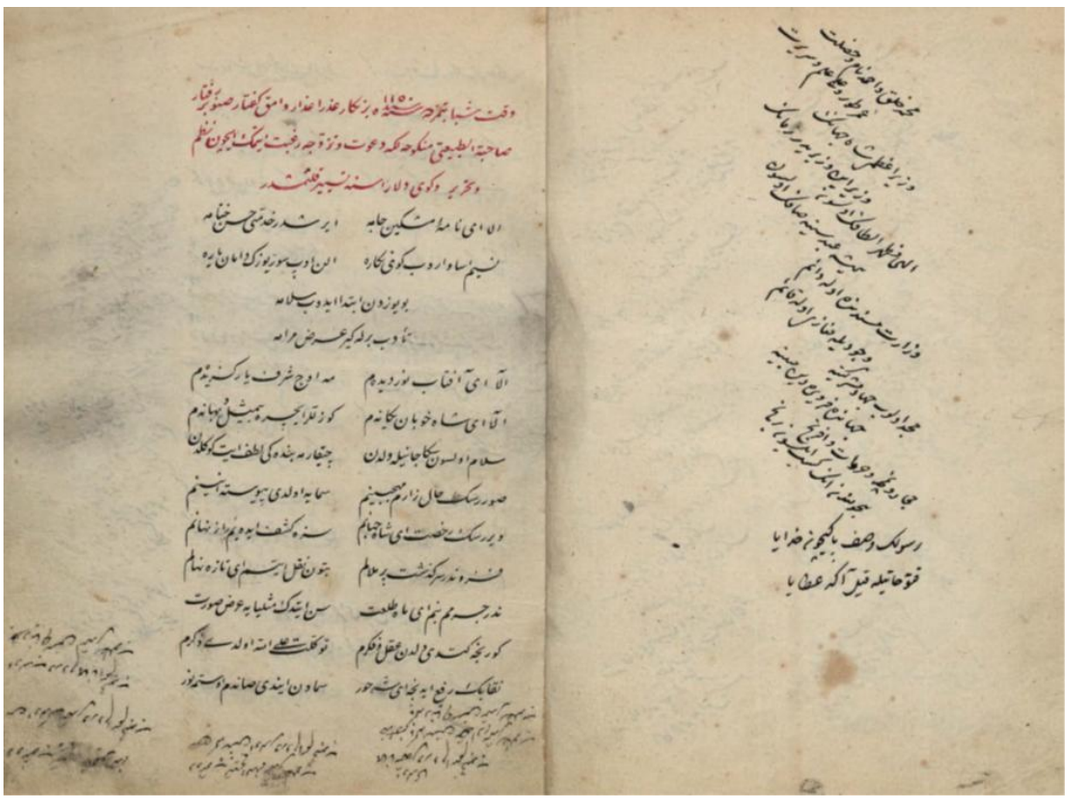
(Felek, gözümü böyle ağlarken görünce Ülker ile ay altın saçtı.)

101. Teraḥḥum eyleyip ey şāh-ı naḫvet
Bize şāfī cevāb eyle ʿināyet

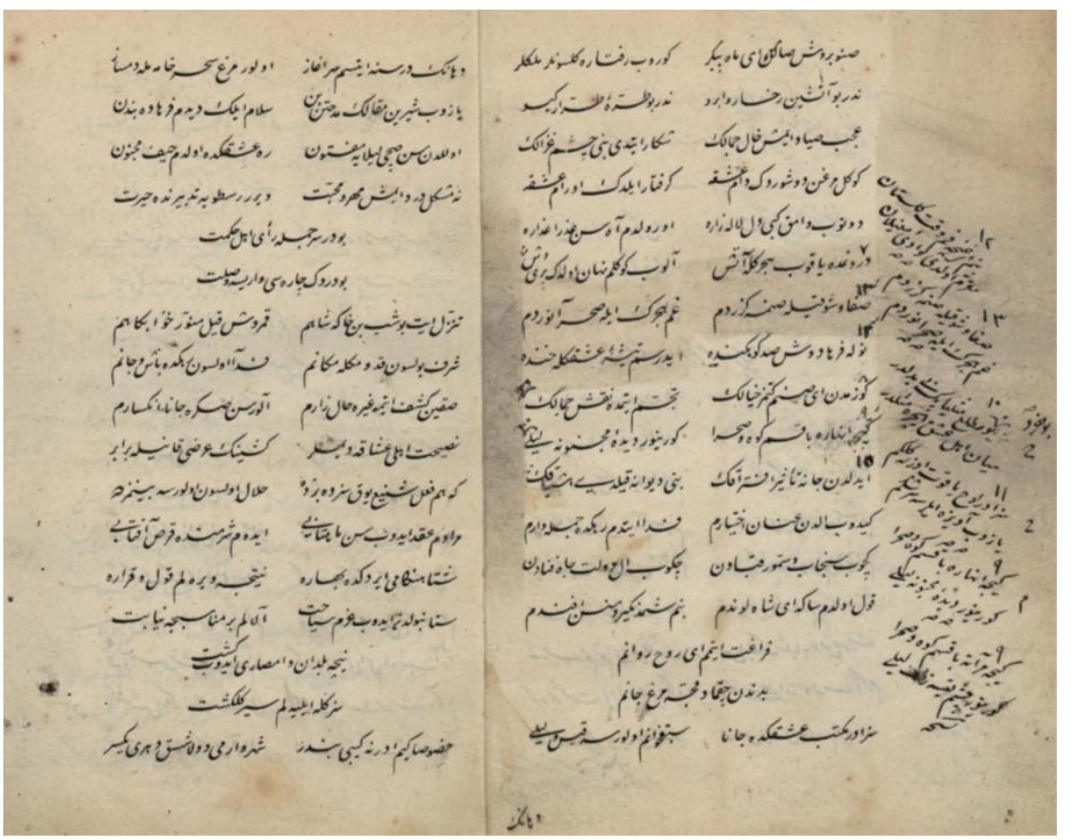
(Ey gurur şahı! Bize merhamet edip yeterli bir cevap ihsan eyle.)

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

Ekler

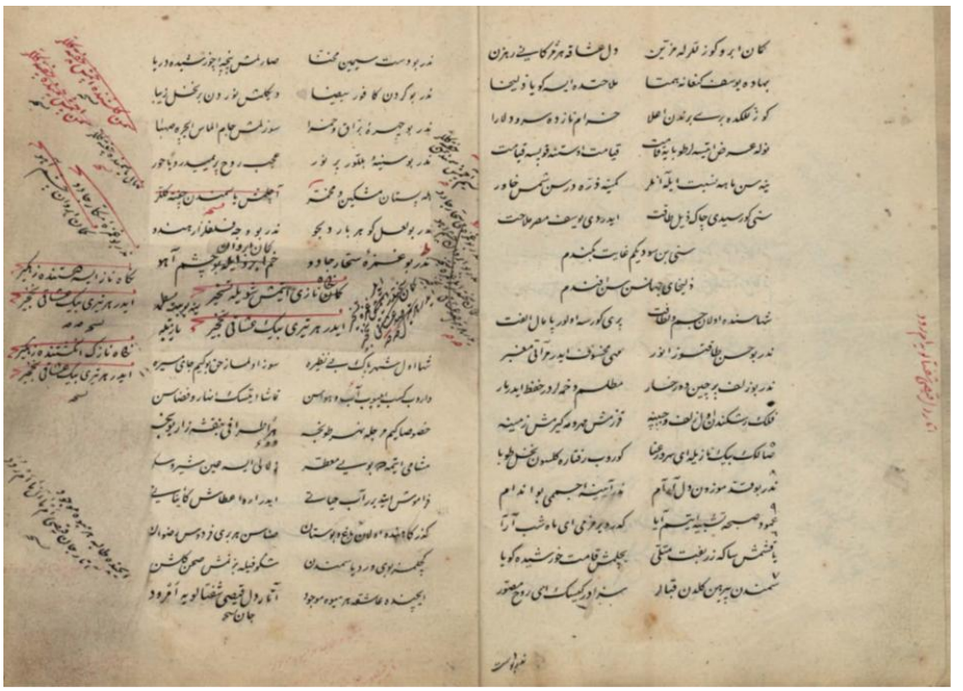

(69b-70a)

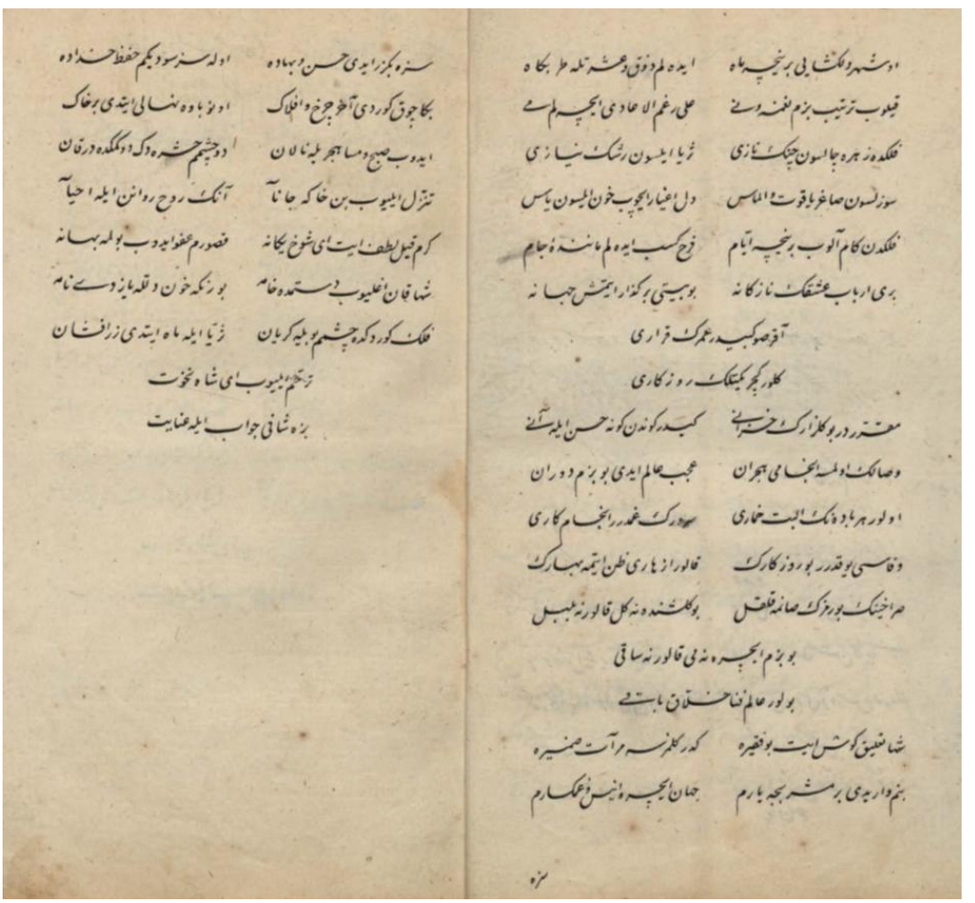

(70b-71a)

- Mislî'nin Evlenme Teklifi Konulu Manzum Mektubu

(71b-72a)

(72b-73a)